ఎమ్.ఎ. రెహమాన్ మరియు ఇతరులు *వర్సెస్* ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం

(పి. బి. గజేంద్రగడ్కర్, ఎ. కె. సర్కార్,

కె.ఎస్.వాంచూ, కె.సి.దాస్ గుప్తా

మరియు ఎన్. రాజగోపాల అయ్యంగార్, జె.జె.)

మోటార్ స్పిరిట్ - డీలర్ల నమోదు - రాజ్యాంగానికి విరుద్ధంగా ఉంటే - భారత రాజ్యాంగం, ఆర్టికల్ 19(1)(జి) - మద్రాస్ సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ టాక్సేషన్ (ఆంధ్రప్రదేశ్ విస్తరణ మరియు సవరణ) చట్టం (ఆంధ్రప్రదేశ్ 5 ఆఫ్ 1958) - మద్రాస్ సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ టాక్సేషన్ యాక్ట్ (1939 యొక్క 6) సెక్షన్లు 3 మరియు 4, ఉప సెక్షన్లు (1) మరియు (4).

మద్రాసు సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ ట్యాక్సేషన్ యాక్ట్ (1939 మ. 6) మద్రాసు సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ టాక్సేషన్ (ఆంధ్రప్రదేశ్ విస్తరణ మరియు సవరణ) చట్టం (ఆంధ్రప్రదేశ్ 5 ఆఫ్ 1958) ద్వారా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రానికి వర్తిస్తుంది. మోటారు స్పిరిట్ యొక్క రిటైల్ అమ్మకాలపై పన్ను విధించడం మరియు వసూలు చేయడం ఈ చట్టం యొక్క ఉద్దేశ్యం మరియు లక్ష్యం మరియు చెల్లింపు బాధ్యతను అమ్మకాన్ని ప్రభావితం చేసే వ్యక్తిపై ఉంచారు. డీలర్ల రిజిస్ట్రేషన్ కోసం సెక్షన్ 4(1), నిబంధనలు ఉల్లంఘిస్తే రిజిస్ట్రేషన్ నిలిపివేయడానికి సెక్షన్ 4(6) కల్పించిన నిబంధనల ప్రకారం పన్ను చెల్లించాల్సిన వ్యక్తులెవరో రాష్ట్రానికి తెలిసేలా చూడాలి. వ్యాపారం చేయాలనుకునే వారు చేయాల్సిందల్లా నిబంధనల ప్రకారం పొందే రిజిస్ట్రేషన్ అడగడమే. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(1)(జి) ప్రకారం వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడానికి పిటిషనర్ల ప్రాథమిక హక్కులపై అటువంటి రిజిస్ట్రేషన్ మరియు రద్దు సహేతుకమైన పరిమితులు కావని, ప్రత్యేకించి రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయడం వల్ల వ్యాపారం పూర్తిగా అంతరించిపోయిందని, ఇది అసమంజసమని పేర్కొంటూ హైదరాబాద్ లో మోటారు స్పిరిట్ లో డీలర్లుగా ఉన్న పిటిషనర్లు ఈ సబ్ సెక్షన్లు (1) మరియు (6) లోని నిబంధనలను సవాలు చేస్తూ రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. చట్టంలోని సెక్షన్

4లోని సబ్ సెక్షన్లు (1), (4), సెక్షన్ 26 కింద రూపొందించిన రూల్ 14ను అల్ట్రావైరస్ గా ప్రకటించాలని కోరారు.

చట్టంలోని సెక్షన్ 4(1)లోని నిబంధనలు రాజ్యాంగబద్ధమైనవని పేర్కొంది. సెక్షన్ 4(1) ప్రకారం డీలర్లను నమోదు చేయడం అనేది చట్టం యొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చడానికి చాలా సహేతుకమైన నిబంధన, చట్టంలోని సెక్షన్ 3 కింద పన్ను చెల్లించాల్సిన వారు రాష్ట్రానికి తెలుసు, తద్వారా వారి నుండి పన్నును వసూలు చేయవచ్చు.

పన్ను చెల్లించడంలో విఫలమైనందుకు లేదా మోసపూరితంగా పన్ను చెల్లించకుండా తప్పించుకున్నందుకు రిజిస్ట్రేషన్ను రద్దు చేయడానికి సెక్షన్ 4 (6) ను ఏర్పాటు చేయడం అదనపు బలవంతపు ప్రక్రియ, ఇది తక్షణమే అమల్లోకి వస్తుందని మరియు రాష్ట్రం తన ఆదాయాన్ని పొందడానికి వీలు కల్పిస్తుందని భావిస్తున్నారు. కొన్ని సందర్భాల్లో పరిమితి వల్ల డీలర్ వ్యాపారం అంతరించిపోయే అవకాశం ఉన్నందున రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు నిబంధన రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(1)(జి) హామీ ఇచ్చిన ప్రాథమిక హక్కుపై అహేతుకమైన పరిమితిగా మారదు.

నరేంద్ర కుమార్ వర్సెస్ యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా, [1960] 2 ఎస్.సి.ఆర్. 375, ప్రస్తావించబడింది.

అసలు అధికార పరిధి: 1959 యొక్క పిటిషన్ నంబర్లు 145 మరియు 149 నుండి 158 వరకు ఉన్నాయి.

ప్రాథమిక హక్కుల అమలు కోసం భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 కింద రిట్ పిటిషన్.

పిటిషనర్ల కోసం సర్దార్ బహదూర్.

భారత సొలిసిటర్ జనరల్ ఓ.కె.దఫ్తారీ, ఆర్.గణపతి అయ్యర్, టి.ఎం.సేన్, ప్రతివాదుల కోసం..

1961, మార్చి 30. ఈ మేరకు న్యాయమూర్తి జస్టిస్ వాంచూ తీర్పు వెలువరించారు- ఈ పదకొండు పిటిషన్లు ఒక ఉమ్మడి అంశాన్ని లేవనెత్తుతాయి మరియు వాటిని కలిపి పరిష్కరిస్తారు. ప్రస్తుత ప్రయోజనాలకు అవసరమైన సంక్షిప్త వాస్తవాలు ఇవి. పిటిషనర్లు హైదరాబాద్ లో మోటార్

స్పిరిట్ డీలర్లు. 1949లో హైదరాబాద్ సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ టాక్సేషన్ రెగ్యులేషన్, నెంబరు XXIV ఆఫ్ 1358 ఫాస్లీ (ఇకపై రెగ్యులేషన్ అని పిలుస్తారు) ఆమోదించబడింది మరియు పిటిషనర్లు రెగ్యులేషన్ కింద పెట్రోలియం ఉత్పత్తుల రిటైల్ డీలర్లుగా నమోదు చేయబడ్డారు. 1957లో పిటిషనర్లు, ఇతరులు ఈ రెగ్యులేషన్ చెల్లుబాటును ప్రశ్నిస్తూ ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్లు దాఖలు చేశారు. పన్ను విధింపు, వసూళ్లపై స్టే విధించాలని, రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ రద్దు చేయడం, ఆస్తుల జప్తు, రెగ్యులేషన్ కు అనుగుణంగా క్రిమినల్ ప్రొసీడింగ్స్ ప్రారంభించడం సహా పన్ను విధింపు, డిమాండ్, వసూళ్ల విషయంలో తదుపరి అన్ని చర్యలను నిలిపివేయాలని హైకోర్టు ఆదేశించింది. హైకోర్టు ఇచ్చిన ఈ స్టేపై జీవోలోని సెక్షన్ 3ను స్టే కాలంలోనే నిలిపివేశారని, అందువల్ల వినియోగదారుల నుంచి పన్ను వసూలును నిలిపివేశారని పిటిషనర్లు ఆరోపించారు. ఈ పిటిషన్లు హైకోర్టులో పెండింగ్ లో ఉండగా, మద్రాస్ సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ టాక్సేషన్ (ఆంధ్రప్రదేశ్ విస్తరణ మరియు సవరణ) చట్టం, నం.5, 1958 (ఇకపై చట్టం అని పిలుస్తారు) ఆమోదించబడింది, దీని ద్వారా మద్రాస్ సేల్స్ ఆఫ్ మోటార్ స్పిరిట్ టాక్సేషన్ చట్టం, నెం. 1939 నాటి ఆరవ నిబంధనను కొన్ని మార్పులతో ఆంధ్రప్రదేశ్ కు వర్తింపజేసి రెగ్యులేషన్ ను రద్దు చేశారు. రెగ్యులేషన్ మాదిరిగానే ఈ చట్టంలో కూడా డీలర్ల రిజిస్ట్రేషన్ కు సంబంధించిన నిబంధనలు ఉన్నాయని, ఫలితంగా పిటిషనర్లతో పాటు రాష్ట్రంలోని ఇతర డీలర్లందరికీ కొత్త రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికెట్లు జారీ అయ్యాయని తెలిపారు. 1958 ఆగస్టులో రెగ్యులేషన్ చెల్లుబాటును సవాలు చేస్తూ దాఖలైన పిటిషన్లను కొట్టివేశారు. 1957 మార్చి నుంచి 1958 మార్చి వరకు మోటారు స్పిరిట్ అమ్మకాలను చూపించే రిటర్నులను సమర్పించడంలో విఫలం అయ్యారని, ఏడు రోజుల్లోగా రిటర్నులు సమర్పించాలని, లేనిపక్షంలో రెగ్యులేషన్ లోని సంబంధిత నిబంధన కింద ఉత్తమ తీర్పు మదింపులు చేస్తామని పేర్కొంటూ పిటిషనర్లకు 1958 సెప్టెంబర్ లో నోటీసులు జారీ చేశారు. ఈ ఉత్తర్వులకు వ్యతిరేకంగా పిటిషనర్లు విజ్ఞప్తులు చేశారు మరియు వారి ప్రధాన కేసు ఏమిటంటే, ఈ కాలంలో వినియోగదారుల నుండి ఎటువంటి పన్ను వసూలు చేయలేదు, అందువల్ల ఈ పరిస్థితుల్లో వారి నుండి పన్ను కోరడం కఠినంగా ఉంటుంది. ఆ తర్వాత పిటిషనర్లకు వ్యతిరేకంగా ఉత్తమ తీర్పు మదింపులు జరిగాయని, వారు పన్ను చెల్లించాల్సి ఉంటుందని, అయితే దీని కోసం వాయిదాల్లో చెల్లించే

స్వేచ్ఛను వారికి కల్పించారని పేర్కొన్నారు. అయితే పిటిషనర్లు పన్నును వాయిదాల్లో కూడా జమ చేయడంలో విఫలమయ్యారు. పిటిషనర్లలో ఒకరి రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ రద్దు చేయబడింది మరియు ఇతర పిటిషనర్లు అక్టోబర్ 1959 లో వారి రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్లను రద్దు చేస్తామని బెదిరించారు. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19 (1) (జి) ప్రకారం వ్యాపారం కొనసాగించడానికి పిటిషనర్ల ప్రాథమిక హక్కులపై ఇలాంటి రద్దు సహేతుకమైన పరిమితి కాదనే కారణంతో రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ల రద్దుకు సంబంధించిన చట్టంలోని నిబంధనలను సవాలు చేస్తూ ప్రస్తుత పిటిషన్లు దాఖలయ్యాయి. కాబట్టి పిటిషనర్లు సబ్ ఎస్ గా డిక్లరేషన్ ఇవ్వాలని కోరుతున్నారు. (1) మరియు (6) చట్టంలోని సెక్షన్ 4 మరియు దాని కింద రూపొందించబడిన రూల్ 14 రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19 (1) (జి) ను ఉల్లంఘించినట్లు మరియు ప్రతివాదులు, అనగా ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రం మరియు దాని అధికారులకు ఈ నిబంధనలను అమలు చేయకుండా ఆదేశాలు జారీ చేయడం చాలా తీవ్రమైనవి.

ఈ పిటిషన్లను ప్రతివాదులు వ్యతిరేకించారు మరియు వారి వాదన ఏమిటంటే, ప్రశ్నార్థకమైన నిబంధనలు ఆర్టికల్ 19 (1) (జి) కింద హామీ ఇవ్వబడిన హక్కుపై సహేతుకమైన పరిమితులు మరియు అందువల్ల అవి పూర్తిగా చెల్లుబాటు అవుతాయి మరియు రాజ్యాంగబద్ధమైనవి. వినియోగదారుల నుంచి స్టే ఆర్డర్ల కాలంలో పన్ను వసూలు చేయలేదన్న పిటిషనర్ల ఆరోపణ అవాస్తవమని ప్రతివాదులు చెబుతున్నారు.

సవాలు చేయబడిన నిబంధనల రాజ్యాంగబద్ధతను నిర్ణయించడానికి, ఆ నిబంధనలు కనిపించే చట్టం యొక్క ఉద్దేశ్యం మరియు ఉద్దేశ్యాన్ని పరిశీలించడం అవసరం. రాష్ట్ర సాధారణ ఆదాయాల ప్రయోజనాల దృష్ట్యా మోటారు స్పిరిట్ రిటైల్ అమ్మకాలపై పన్ను విధించడానికి మరియు వసూలు చేయడానికి ఈ చట్టం ఆమోదించబడింది.) చట్టంలోని సెక్షన్ 2 నిర్వచన విభాగం. సెక్షన్ 3 అనేది ఛార్జింగ్ సెక్షన్ మరియు మోటార్ స్పిరిట్ యొక్క అన్ని రిటైల్ అమ్మకాలపై పన్ను విధించాల్సిన రేట్లను అందిస్తుంది. సవాలు చేయబడుతున్న సెక్షన్ 4 (1) ఈ విధంగా ఉంది:-

ఈ చట్టం అమల్లోకి వచ్చిన తర్వాత ఏ వ్యక్తీ ఈ చట్టం కింద రిజిస్టర్ చేయించుకోకపోతే రాష్ట్రంలో ఎక్కడైనా దిగుమతిదారుగా లేదా హోల్ సేల్ లేదా రిటైల్ డీలర్ గా మోటారు స్పిరిట్ లో వ్యాపారం కొనసాగించరాదన్నారు.

(2) మరియు (3) ఉప విభాగాలు కొన్ని అనుబంధ నిబంధనలు మరియు సట్.8. (4) ఈ పదాలలో ఉంది:-

రిటైల్ డీలర్ గా రిజిస్ట్రేషన్ కోసం దరఖాస్తుదారుడు సూచించిన షరతులకు లోబడి రిజిస్ట్రేషన్ చేసుకోవచ్చని, అటువంటి డిపాజిట్ లేదా ఫర్నిషింగ్ చేయడం, రిజిస్ట్రేషన్ అథారిటీ ఎప్పటికప్పుడు చెల్లించాల్సిన పన్నును సక్రమంగా చెల్లించేలా చూడటం అవసరమని రిజిస్ట్రేషన్ అథారిటీ భావించవచ్చు.

సబ్ సెక్షన్ (5) మన ప్రయోజనానికి అనవసరం, మరియు ఉప-సెక్షన్. (6) ఈ పదాలలో ఉంది:-

"సబ్ సెక్షన్ (1) కింద ఏదైనా రిజిస్ట్రేషన్ను అటువంటి అథారిటీ అటువంటి కారణాల వల్ల సస్పెండ్ చేయవచ్చు లేదా రద్దు చేయవచ్చు.

ఈ చట్టం యొక్క ప్రయోజనాలను అమలు చేయడానికి నిబంధనలను రూపొందించే అధికారాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి ఇచ్చే సెక్షన్ 26 వచ్చే వరకు ఈ చట్టం అమలుకు అవసరమైన వివిధ నిబంధనలను చేసే ఇతర సెక్షన్లను ప్రస్తావించాల్సిన అవసరం ఉంది. దాడి చేయబడిన రూల్ 14 సెక్షన్ 26 కింద ప్రసాదించిన అధికారం కింద చేయబడింది మరియు సెక్షన్ 4 లో ఉన్న ప్రధాన నిబంధనలు వివాదాస్పదం కావు. రాజ్యాంగబద్ధమైనవి, ఈ నియమం చట్టం మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వ నియమనిర్మాణ అధికారం పరిధిలో ఉంటుంది.

రాష్ట్ర సాధారణ ఆదాయాల ప్రయోజనాల కోసం పన్ను విధించడం మరియు వసూలు చేయడం ఈ చట్టం యొక్క ఉద్దేశ్యం మరియు లక్ష్యం అని మరియు అమ్మకాన్ని నిర్వహించే వ్యక్తిపై చెల్లింపు బాధ్యత సెక్షన్ 3 కింద ఉంచబడుతుందని చట్టంలోని నిబంధనల విశ్లేషణ నుండి స్పష్టమవుతుంది.

చట్టంలోని 5వ అధికరణ ప్రకారం నిర్దేశిత ఫారంలో ఖాతా పుస్తకాలను ఉంచి, వాణిజ్య అధికారికి, ఇతర అధికారులకు, అటువంటి వివరాలతో కూడిన రిటర్నులను, నిర్దేశిత విరామాల్లో సమర్పించాల్సి ఉంటుంది. రిటర్న్ తో పాటు 6వ సెక్షన్ కింద గత నెలలో రిటైల్ లో విక్రయించిన మోటార్ స్పిరిట్ కు సంబంధించి చెల్లించాల్సిన పన్ను మొత్తాన్ని రిటర్న్ ప్రకారం చెల్లించాల్సి ఉంటుంది. అందువల్ల పన్ను బకాయి పడిన వ్యక్తిపై ప్రభుత్వానికి చెక్ పెట్టేందుకు వీలుగా మోటారు స్పూర్తితో వ్యాపారం చేసే డీలర్ల రిజిస్ట్రేషన్ కు సెక్షన్ 4(1) వీలు కల్పిస్తుంది. అటువంటి రిజిస్ట్రేషన్ లేకుండా మోటారు స్పిరిట్ ను ఎవరు విక్రయిస్తున్నారో, ఎవరి నుంచి పన్ను బకాయి ఉందో తెలుసుకోవడం రాష్ట్రానికి అసాధ్యం. అందువల్ల డీలర్ల నమోదుకు సెక్షన్ 4(1) కింద ఉన్న నిబంధన ఈ చట్టం యొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని, అంటే రాష్ట్ర ప్రయోజనాల కోసం ఈ పన్నును విధించడం మరియు వసూలు చేయడం చాలా సహేతుకమైన నిబంధన. మోటారు స్పిరిట్తో వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడానికి ఇది నిజంగా పరిమితి కాదు; అటువంటి వ్యాపారాన్ని నిర్వహించే ఎవరైనా అలా చేయడానికి స్వేచ్ఛ కలిగి ఉంటారు మరియు అతను చేయవలసిందల్లా రిజిస్ట్రేషన్ అడగడం మాత్రమే, ఇది అతను సబ్-ఎస్ నిబంధనలకు లోబడి పొందుతాడు. (4) ఈ పిటిషన్లలో ఆ ఉపవిభాగం సవాలు చేయబడలేదు, అందువల్ల ఇది రాజ్యాంగబద్ధమైనదనే భావనతో మేము ముందుకు వెళ్తాము. కాబట్టి మోటారు స్పిరిట్ లో వ్యాపారం చేయాలనుకునే వారు చేయాల్సిందల్లా నిబంధనల ప్రకారం తనకు లభించే రిజిస్ట్రేషన్ ను అడగడమేనని, రిజిస్ట్రేషన్ వెనుక ఉద్దేశం ఏమిటంటే చట్టంలోని సెక్షన్ 3 కింద పన్ను చెల్లించాల్సిన బాధ్యత ఎవరిపై ఉందో రాష్ట్రానికి తెలిస్తే వారి నుంచి పన్ను వసూలు చేసుకోవచ్చని పేర్కొన్నారు. కాబట్టి సెక్షన్ 4(1) రాజ్యాంగబద్ధతకు సవాలు తప్పక ఫెయిల్ అయింది.

అప్పుడు మనం సబ్ సెక్షన్ (6) వైపు మొగ్గు చూపుతాము, ఇది సబ్ సెక్షన్ (1) కింద ఏదైనా రిజిస్ట్రేషన్ ను అటువంటి అథారిటీ, అటువంటి కారణాల వల్ల మరియు సూచించిన విధంగా నిలిపివేయవచ్చు లేదా రద్దు చేయవచ్చు. పిటిషనర్ల ప్రధాన దాడి ఈ సబ్ సెక్షన్ పైనే ఉంది. ఈ ఉపవిభాగం రిజిస్ట్రేషన్ ను రద్దు చేసే అధికారాన్ని రాష్ట్రానికి ఇస్తుందని వారు వాదిస్తున్నారు. సబ్ సెక్షన్ (1)తో చదివిన అటువంటి రద్దు యొక్క ప్రభావం ఏమిటంటే, రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయబడిన

వ్యక్తి రద్దుకు ముందు చేసినట్లుగా మోటారు స్ఫూర్తితో వ్యాపారాన్ని కొనసాగించలేడు. రద్దు చేయడం వల్ల రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేసిన వ్యక్తి వ్యాపారం పూర్తిగా అంతరించిపోతుందని, అందువల్ల రద్దు చేయాలనే నిబంధన వ్యాపారాన్ని కొనసాగించే ప్రాథమిక హక్కుపై అహేతుకమైన పరిమితి అని అంటున్నారు.

సబ్ సెక్షన్ల కింద రిజిస్ట్రేషన్ రద్దయితే ఎలాంటి సందేహం లేదు. (6) అలా రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయబడిన వ్యక్తి మోటారు స్ఫూర్తితో తన వ్యాపారాన్ని కొనసాగించడం సాధ్యం కాదు. రూల్ 14 ప్రకారం రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయబడే షరతులు ఉన్నాయి మరియు మేము ప్రస్తుతం రెండింటికి సంబంధించి ఉన్నాము, అవి రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ (ఎ) కలిగి ఉన్న వ్యక్తి పన్ను లేదా చట్టం కింద చెల్లించాల్సిన మరేదైనా మొత్తాన్ని చెల్లించడంలో విఫలమైతే మరియు (బి) మోసపూరితంగా పన్ను చెల్లింపును ఎగవేయడం.

రిజిస్ట్రేషన్ సర్టిఫికేట్ రద్దుకు సంబంధించిన ఈ నిబంధన యొక్క సహేతుకతను లెవీ యొక్క ఉద్దేశ్యం మరియు అమ్మకందారుపై దాని బాధ్యత గురించి మేము ఇప్పటికే చెప్పిన నేపథ్యంలో అంచనా వేయాలి. చెల్లింపులు చేయని వారి నుంచి ప్రజా బకాయిలు వసూలు చేయడానికి చట్టంలో ఇతర నిబంధనలు ఉన్న మాట వాస్తవమే. కానీ సాధారణంగా ఇలాంటి సందర్భాల్లో రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయడం అనేది రాష్ట్రానికి చెల్లించాల్సిన పన్నును తప్పనిసరిగా చెల్లించడానికి మరొక పద్ధతి. సాధారణ ప్రజాప్రయోజనాల దృష్ట్యా రాష్ట్ర పరిపాలన సజావుగా సాగాలంటే రెవెన్యూ వసూళ్లు అవసరం. అందువల్ల ఇటువంటి సందర్భాల్లో పన్ను వసూలు చేయడానికి ప్రభుత్వం మరో బలవంతపు పద్ధతిని అవలంబించింది. రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయడం వల్ల డీలర్ వ్యాపారాన్ని కొనసాగించలేడనేది నిజం, కానీ ఒక వ్యాపారి నుండి బకాయిలను వసూలు చేయడానికి ఇతర బలవంతపు ప్రక్రియలను వర్తింపజేయడం ద్వారా కూడా అదే ఫలితం సంభవించవచ్చు, ఎందుకంటే పన్ను బకాయిలు చెల్లించడానికి అతని ఆస్తులను విక్రయించవచ్చు మరియు ఆ తరువాత అతను వ్యాపారాన్ని కొనసాగించే స్థితిలో ఉండకపోవచ్చు. అందువల్ల పన్ను చెల్లించడంలో విఫలమైనందుకు లేదా మోసపూరితంగా పన్ను చెల్లించడంలో విఫలమైనందుకు రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేసే నిబంధన ఒక అదనపు బలవంతపు ప్రక్రియ, ఇది తక్షణమే అమల్లోకి వస్తుందని

ఆశించబడుతుంది మరియు సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనాల కోసం పరిపాలనను కొనసాగించడానికి అవసరమైన ఆదాయాన్ని రాష్ట్రం గ్రహించడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. కొన్ని సందర్భాల్లో ఆంక్షలు డీలర్ వ్యాపారాన్ని అంతరించిపోయే అవకాశం ఉన్నందున రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు నిబంధన ఆర్టికల్ 19(1)(జి) ద్వారా హామీ ఇవ్వబడిన ప్రాథమిక హక్కుపై అహేతుకమైన పరిమితిగా మారదు.

ఈ సందర్భములో దీనికి సంబంధించి నరేంద్ర కుమార్ వర్సెస్ 'యూనియన్ ఆఫ్ ఇండియా' ను ఈ విధంగా ప్రస్తావించవచ్చు-

“రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్స్ 19(5), 19(6)లో 'ఆంక్షలు' అనే పదంలో 'నిషేధం' కేసులు కూడా ఉన్నాయి; హక్కులను పూర్తిగా నిరోధించే దశకు ఒక పరిమితి చేరుకున్నప్పుడు, అటువంటి చట్టం ద్వారా సరిదిద్దడానికి ప్రయత్నించిన చెడు యొక్క స్వభావాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకొని, ఉత్తర్వులు జారీ చేయబడిన వాస్తవాలు మరియు పరిస్థితుల నేపథ్యంలో ప్రశ్నను పరిగణనలోకి తీసుకోవడం ద్వారా సహేతుకత యొక్క పరీక్ష సంతృప్తికరంగా ఉండేలా చూడటానికి కోర్టు ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకోవాలి. ప్రతిపాదిత పరిష్కారం ద్వారా వ్యక్తిగత పౌరులకు కలిగే హాని యొక్క నిష్పత్తి, సాధారణ ప్రజానీకానికి సహేతుకంగా సంభవించే ప్రయోజనకరమైన ప్రభావం మరియు చట్టం వల్ల కలిగే సంయమనం సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనాల కోసం అవసరమైన దానికంటే ఎక్కువగా ఉందా.”

ఈ పరీక్షలను వర్తింపజేయడం వల్ల వ్యాపారం అంతరించిపోయే ప్రమాదం ఉన్నప్పటికీ రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు సమంజసమేనని, సాధారణ ప్రజాప్రయోజనాల దృష్ట్యా పరిపాలనను కొనసాగించడానికి రాష్ట్ర సాధారణ ఆదాయానికి ఉద్దేశించిన పన్నుకు సంబంధించి రద్దు చేయడం సమంజసమని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము.

దీనికితోడు, చివరికి మనం ప్రకటించే మరో అంశం కూడా ఉంది, కాకపోతే రద్దు సమర్థనీయమే. పన్నును వినియోగదారుడికి బదలాయించడానికి విక్రేతకు ప్రత్యేకంగా అధికారం ఇచ్చే నిబంధన చట్టంలో కానీ, నిబంధనల్లో కానీ లేనప్పటికీ, వాస్తవానికి ఏమి జరుగుతుందంటే, అమ్మకందారుడు ధరలో పన్నును చేర్చి, తద్వారా దానిని వినియోగదారుడికి బదిలీ చేస్తాడు. అప్పుడు తన వంతుగా అమ్మకందారుడు రాష్ట్రానికి పన్ను చెల్లిస్తాడు. ఈ విధంగా పన్నును ధర ద్వారా వినియోగదారుడికి

బదిలీ చేయడం ద్వారా, డీలర్ ఇప్పటికే పన్నును వసూలు చేశాడు. అందువల్ల రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేసే నిబంధన వల్ల తలెత్తే చెల్లింపు అనివార్యత పరిస్థితులలో సమంజసమే తప్ప, అతను దానిని ప్రభుత్వానికి చెల్లించడంలో విఫలం కావడానికి లేదా మోసపూరితంగా చెల్లించకుండా తప్పించుకోవడానికి ఎటువంటి కారణం లేదు. పన్ను చెల్లించడంలో విఫలం కావడం లేదా దాని చెల్లింపులో మోసపూరిత ఎగవేతకు తప్పు పూర్తిగా డీలర్ మీద ఉంది మరియు అటువంటి కేసులో రిజిస్ట్రేషన్ రద్దు చేయడం సాధారణ ప్రజా ప్రయోజనాలను సమర్థించలేని వ్యాపారాన్ని కొనసాగించే హక్కుపై అసమానమైన పరిమితి అని అతను ఫిర్యాదు చేయడం వినబడదు.

ఈ పరిస్థితుల్లో నరేంద్ర కుమార్ కేసు(1) నిష్పత్తి ప్రస్తుత కేసుకు, సబ్ సెక్షన్లలో ఉన్న నిబంధనకు పూర్తిగా వర్తిస్తుందని మా అభిప్రాయం. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(6) అర్థంలో 4వ అధికరణం సహేతుకమైన పరిమితి. అందువల్ల పిటిషన్లు విఫలమవుతాయి మరియు తద్వారా ఖర్చులతో కొట్టివేయబడతాయి; ఒక సెట్ వినికిడి ఖర్చులు మాత్రమే ఉంటాయి.

పిటిషన్లను కొట్టివేశారు.

(1) [1962] S.C.R. 375.